

Gegevens omtrent de plantensociologische positie van *Deschampsia setacea* (Hedson) Hackel in Noord-Jutland, Denemarken.

V. Westhoff

In *Stratiotes* 4 bespraken Arts et al. (1992) de oecologie, de verspreiding en de plantensociologische positie van *Deschampsia setacea*, een soort met een klein, eu-atlantisch areaal, die in haar gehele verspreidingsgebied tot de bedreigde soorten behoort. Het gesloten areaal van de soort omvat ook West-Jutland. Over dit gebied bestaan plantensociologische gegevens van Heykena (1965); Arts et al. vermelden die, maar kenden *Deschampsia setacea* van Jutland niet uit eigen aanschouwing.

In juli 1993 had de auteur de gelegenheid, het duingebied van het noordelijke deel van West-Jutland te bezoeken. *Deschampsia setacea* werd daar plaatselijk talrijk aangetroffen in vochtige duinvalleien, en wel: 1. ten westen van het befaamde onbegroeide stuifduincomplex Råbjerg Mile ten zuiden van Skagen; 2. in en langs het duinmeer Kokkaer Vand in het natuurreservaat Hanstholm Vildtreservat, gelegen in de staatsboswachterij Thy Statsskovdistrict. Het tweede gebied ligt hemelsbreed 130 km ten zuidwesten van het eerste. In het eerste gebied werden op 6 juli 1993 twee opnamen gemaakt, in het tweede gebied op 7 juli drie. Deze opnamen zijn verenigd in tabel I.

Hocwel het gewaagd lijkt uit een zo

klein aantal opnamen conclusies te trekken, moet daarbij bedacht worden dat deze opnamen niet lukraak zijn gemaakt, maar zorgvuldig zo zijn gekozen dat ze de gesteldheid van een groot gebied representeren. Bovendien wijkt het beeld dat uit deze tabel naar voren komt duidelijk af van de situatie in Nederland (zie Arts et al. 1992), en ook van de gegevens van Heykena (1965), voorzover deze op Denemarken betrekking hebben. Het lijkt mij dan ook de moeite waard, deze verschillen onder woorden te brengen. Daarbij zal niet steeds weer naar Arts et al. (1992) verwezen worden.

In Nederland is *Deschampsia setacea* een kensoort van het *Eleocharitetum multicaulis*. Dat kan voor Jutland niet bevestigd worden. Hoewel volgens de tabellen van Heykena (1965) *Deschampsia setacea* in Jutland niet samen met *Eleocharis multicaulis* zou zijn aan te treffen, is dat blijkens tabel I van deze studie niet juist. *Deschampsia setacea* komt er wel in het *Eleocharitetum multicaulis* voor, maar treedt evenzeer op in andere begroeiingen. Dat ze in opname 67 ontbreekt, moet waarschijnlijk worden toegeschreven aan de volledig bedekkende moslaag van *Sphagnum denticulatum*.

Het valt op dat in tabel I het *Littorel-*

Nummer (V.W.93)	57	58	66	68	67
Datum in juli 1993	6	6	7	7	7
Proefvlakte in m ²	4	10	20	10	20
Kruidlaag in %	70	50	60	100	30
Moslaag in %	<10	<10	-	-	80
<hr/>					
Deschampsia setacea	4.3	1.3	2a.2	2a.2	-
<u>Littorelletea-soorten:</u>					
Juncus bulbosus	-	-	3.3-4	1.2	2a.2
Eleocharis multicaulis	-	-	-	5.5	3.2
Littorella uniflora	-	2b.1	-	-	2m.1
Lobelia dortmanna	-	-	-	-	+1-2
Sparganium angustifolium	-	-	-	-	+1
<u>Gemeenschappelijk aan Parvocaricetea, Littorelletea en Lolio-Potentillion:</u>					
Ranunculus flammula	+1	+1	2a.1-2	-	-
Hydrocotyle vulgaris	-	1.1-2	1.2	-	1.2
Carex oederi ssp. pulchella	2a.1	2b.1	-	-	-
Galium palustre	-	-	1.2	-	-
Agrostis canina	-	-	-	+2	-
Veronica scutellata	-	-	+1	-	-
<u>Parvocaricetea:</u>					
Eriophorum angustifolium	1.1	-	-	-	-
Juncus filiformis	+2	+1	-	-	-
<u>Gemeenschappelijk aan Junco-Molinion, Ericetum tetralicis en Lycopodio-Rhynchosporium:</u>					
Carex panicea	+2	-	-	-	-
Molinia coerulea	-	-	-	+2	-
<u>Lycopodio-Rhynchosporium albo-fuscae:</u>					
Lycopodiella inundata	1.1-2	-	-	-	-
Rhynchospora fusca	-	2m.3	-	-	-
<u>Phragmitetea:</u>					
Phragmites australis	+1	1.1	-	-	-
Glyceria fluitans	-	-	+2	-	-
Eleocharis palustris ssp. palustris	-	-	1.1	-	-
<u>Lolio-Potentillion anserinae:</u>					
Agrostis stolonifera	-	-	+1	-	-
<u>Overige vaatplanten:</u>					
Myrica gale	+2	+2	-	-	-
Juncus alpino-arti. ssp. atricapillus	-	+1	+2	-	-
Juncus squarrosus	+2	-	-	-	-
<u>Mossen:</u>					
Sphagnum denticulatum	-	-	-	-	5.4

Tabel I: Enkele opnamen met Deschampsia setacea in Noord-Jutland, Denemarken.

letea-element weliswaar aanwezig is, maar dat er ternauwernood soorten van het *Hydrocotylo-Baldellion* in voorkomen. Ik heb dat verbond in Noord-Jutland niet aangetroffen. De verbondskensoort *Hypericum elodes*, in ons land vroeger een constante begeleider van *Deschampsia setacea*, ontbreekt in Denemarken (Tutin et al. 1968).

Volgens Arts et al. (1992) zou uit de tabellen van Heykena (1965) zijn op te maken dat *Deschampsia setacea* in Jutland meer "in de richting van de *Parvocaricetea*" te zoeken zou zijn. Dat wordt door tabel I van deze studie niet bevestigd. Het *Parvocaricetea*-element is in mijn materiaal van Jutland zwakker vertegenwoordigd dan in Nederland. Daarbij moet bovendien bedacht worden dat *Juncus filiformis*, in ons land kenmerkend voor het *Caricetum curto-nigrae*, in Denemarken, Mecklenburg en Polen een ruimere amplitudo heeft, en wel naar de oligotrofe kant (eigen ervaring).

In mijn materiaal is voorts het *Lolio-Potentillion anserinae* zo goed als niet vertegenwoordigd; soorten van de *Molinieta-lia* en het *Junco-Molinion* ontbreken geheel; *Molinia coerulea* komt nauwelijks voor. Dit alles wijst er op, dat de invloed van de mens in de onderzochte gebieden in Noord-Jutland geringer is dan in Nederland, en dat men in Jutland dus met een natuurlijker situatie te doen zou hebben.

Uit tabel I krijgt men de indruk, dat *Deschampsia setacea* in Jutland de richting uitgaat van het *Lycopodio-Rhynchosporium* en het *Ericetum tetralicis*. Ook het voorkomen van *Myrica gale* en *Juncus squarrosus* wijst daar op. Een dergelijke verschuiving in oligotrofe richting van Midden-Europa naar Scandinavië valt

ook waar te nemen bij *Juncus filiformis* (zie boven) en is eveneens bekend van *Carex buxbaumii* (Segal & Westhoff 1959).

Summary

The vegetation ecology of the rare eu-atlantic species *Deschampsia setacea* was studied in the dune area of northern Jutland, Denmark. In the Netherlands, Belgium and Germany this species is a character-species of *Eleocharitetum multicaulis*. In Northern Jutland it has a more oligotrophic range; it occurs in *Eleocharitetum multicaulis* as well as in *Rhynchosporion albae*. Such a shift to oligotrophy from Central to Northern Europe is also known from *Juncus filiformis* and *Carex buxbaumii*.

Gerefereerde literatuur

- Arts, G.H.P., E.J. Weeda & V. Westhoff (1992). Verspreiding, oecologie en plantensociologische positie van Moerassmele, *Deschampsia setacea* (Hudson) Hackel. *Stratiotes* 4: 26-48.
- Heykena, A. (1965). Vegetationstypen der Küstendünen an der östlichen und südlichen Nordsee. *Mitt. Arbeitsgem. Flor.Schleswig-Holstein u. Hamburg* 13. 135 p.
- Segal, S. & V. Westhoff (1959). Die vegetationskundliche Stellung von *Carex buxbaumii* Wahlenb. in Europa, besonders in den Niederlanden. *Acta bot. neerl.* 8: 304-329.
- Tutin, T.G., V.H. Heywood, N.A. Burges, D.M. Moore, D.H. Valentine, S.M. Walters & D.A. Webb (red.) (1964). *Flora Europaea* 5.